

Алла ДЯЧЕНКО

Особливості розвитку закладів художньо-промислової освіти Центрально-Східної Європи

Постановка наукової проблеми та її зв'язок з важливими актуальними завданнями. Протягом останніх років і до сьогодні побутує розуміння художньої промисловості як такої, що пов'язана зі спеціальною підготовкою фахівців окремої галузі.

У багатьох розвинених країнах інше бачення і розуміння художньої промисловості, а саме – як складової загальної освіти, за яким наука і гуманітарна сфера є складовою будь-якого навчання. Тут діють державні програми сприяння розвитку закладів художньо-промислової освіти. За допомогою цього всі вузи, незалежно від спеціалізації, задіяні в культурно-освітній процес.

Практично в усіх університетах Європи також готують спеціалістів художньо-промислової сфери. Такий підхід актуалізує необхідність перегляду розвитку закладів художньо-промислової освіти в Україні та на територіях інших країнах Центрально-Східної Європи.

На жаль, у зв'язку з багатьма історичними чинниками освіта впродовж тривалого часу розвивалась у двох напрямках – гуманітарно-

художньому та науково-технічному як «дві культури» відносно відокремлені одна від одної. Тому питання, пов'язані з художньою промисловістю, на сьогодні є надзвичайно актуальними.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню даної проблеми присвячували увагу такі видатні іноземні науковці, як: Х. Магіріус, Г. Ульбріхт, М. Ферлаг, М. Фрьоліх, Ф. Хелас, В.Херман та радянсько-вітчизняні: О. Боднар, О. Бойчук, О.Генесаретський, В. Даниленко, Д. Кривавич, Г. Кур'єрова, Є. Лазарев, С. Мигаль, В. Сидоренко, О. Трошкін, О. Фурса та ін.

Важливе значення в контексті базових засад та історичної наступності закладів освіти мають праці, присвячені розвитку художньо-промислової освіти в Україні, таких науковців: Л. Волошиної, Д. Козубовського, Г. Максиської, І. Небесника, П. Татіївського, Р. Шмагала та ін. Окремі аспекти даної теми висвітлено в наукових роботах різних років: О.Волинської, О. Соломченко, М. Станкевича, М. Фіголь, Р. Шмагала, В. Шухевича.

Мета і завдання статті. Метою статті є з'ясування на засадах порівняльного аналізу передумов розвитку закладів художньо-промислової освіти у країнах Центрально-Східної Європи.

Виклад основного матеріалу. Поняття художньої промисловості є досить обширною категорією мистецтва та промисловості.

Художня промисловість включає в себе:

- виготовлення індустріальними методами декоративно-прикладних художніх виробів;
- оформлення побуту і інтер'єру;
- одяг, платтяні і декоративні тканини, килими машинного вироблення;
- виробництво меблів;
- вироби різного походження: художнє скло, фарфор, фаянс, металеві речі, ювелірні прикраси.

Отже, художня промисловість є частиною промисловості, що випускає предмети широкого вжитку, — тканини, скляні і фарфорові вироби, металевий посуд тощо. Проте вироби художньої промисловості відрізняються від інших речей побутового асортименту. Для них характерна художня виразність пластичних, орнаментально-колеристичних, фактурних рішень. Вони часто є справжніми творами декоративно-прикладного мистецтва [6].

В Європі активніше за інші галузі розвивалося виробництво художніх тканин, найважливішими центрами якого спочатку були

міста Північної і Середньої Італії, Фландрії і Брабанта, та виробництво скляних і керамічних виробів (Венеція, Фаєнца і ін.). У 18 ст. в Європі з'являється фарфор (мейсенський, севрський) і кераміка Дж. Уеджвуда [13]. З того часу успішно розвивалась сучасна художня промисловість інших країн Центрально-Східної Європи, що поєднало в собі чимало національних традицій художньо-прикладної творчості.

Важливим чинником стали кардинальні зміни у мистецькому житті Європи другої половини XIX ст., що вплинули на розвиток художньо-промислових освітніх закладів, особливо в галузі прикладного мистецтва. У цей період мистецтво інтенсивно зближувалось з науковими галузями – точними та гуманітарними – ставало художньою промисловістю: митцю необхідно було бути водночас вченим, теоретиком, винахідником. Ще в середині XIX ст. інженер Франц Рьоло вказував на важливість використання принципів геометризації та стандартизації у методиці навчання прикладного мистецтва у художньо-промислових школах Західної Європи. Виникла нагальна потреба реформування змісту прикладного мистецтва, що зумовило появу публікацій з цієї проблеми: «Про стиль у машинобудуванні» (Ф. Рьоло, 1862 р.); «Політична економія мистецтва» (Дж. Рьоскін, 1857 р.); «Декоративні мистецтва та їх відношення до сучасного життя» (В. Морріс, 1878 р.); «Стиль у технічних і тектонічних мистецтвах» (Г. Земпер, 1860 р.). До наукового обігу ними було залучено поняття «естетично цінна продукція», «прикладне мистецтво», «практична естетика»; на теоретичному та практичному рівнях розроблялися проблеми естетики професійної діяльності, зміцнювався статус художньої промисловості, декоративно-прикладного мистецтва, естетичної організації середовища. На противагу філософському ідеалізму підкреслювалася базисна стилеутворювальна значущість матеріалів і техніки. Матеріали більшості зазначених наукових досліджень апробувалися в системі художньо-промислової освіти Центрально-Східної Європи [1]. Для системи художньо-промислових шкіл Центрально-Східної Європи цей період актуалізував становлення нової естетики, перший етап практичного поєднання мистецтва та техніки.

Цьому періоду характерне зростання мережі виставкових об'єднань, естетичних товариств, що визначали професійний характер художньо-промислової освіти, незалежно від державних установ, академій, разом з тим, поживляючи її виставками,

зібраннями, вечорами, диспутами тощо [14]. До прикладу, ідея Г. Земпера про ефективність художньо-промислових музеїв, як оптимального естетичного середовища для художньо-промислової освіти, втілювалася у життя в різних європейських країнах, у тому числі в Україні і Росії [1].

Від другої половини XIX ст. в Україні створюється система закладів художньої освіти. У першу чергу, це Публічна живописна школа Н. Буяловського (1865) у Києві, Одеська рисувальна школа (1865), Школа рисунку М. Раєвської-Іванової (1869) у Харкові. Вищий рівень художньої освіти можна було здобути в академіях мистецтв за кордоном, зокрема в єдиній на Сході Європи – Санкт-Петербурзькій, на Заході – у Краківській, Паризькій, Берлінській, Віденській, Римській, Варшавській, Мюнхенській, Будапештській академіях [6].

Визначною подією в розвитку системи закладів освіти стало відкриття на початку XX ст. Української академії мистецтв у Києві (грудень 1917-1922 рр.). У 20-ті рр. навчальний заклад одержав назву Київського інституту пластичних мистецтв, а згодом, після злиття його з Київським архітектурним інститутом – Київського художнього інституту (1924) [14, с. 32].

У Західній Україні становлення художньо-промислової освіти провадилося в руслі загальноєвропейських культурних тенденцій. У період перебування Західної України в складі Австро-Угорської монархії, а потім Польщі з труднощами, але завдяки наполегливим зусиллям громадськості, були відкриті фахові школи. Їхній профіль відповідав традиційним народним ремеслам, поширеним на певних територіях Галичини, Гуцульщини, Буковини та Закарпаття, більшість з них існують досі [14].

Важливою складовою художньої промисловості є дизайн. Термін «дизайн» наприкінці XX ст. набув поширення в Україні. До того у вітчизняних теоретичних джерелах використовувалися терміни «художнє конструювання», «художнє проектування», «технічна естетика», «промислове мистецтво» тощо.

Розвиток промисловості вимагав збільшення кількості спеціалістів у різних галузях народного господарства. Тому у 1967 р. Національний лісотехнічний університет України розпочав підготовку фахівців з дизайну меблів. Важливим також є те, що Академія образотворчого мистецтва й архітектури визначила пріоритетним напрямом розвитку українське мистецтво, його піднесення до рівня світового художнього процесу, міжнародного визнання його мистецької

значущості. Серед численних спеціалізацій в Академії на високому рівні почало здійснюватися навчання фахівців з графічного дизайну [14, с. 35].

12 жовтня 1999 було створено Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, що забезпечує підготовку фахівців одного з галузей художньо-промислової діяльності декоративно-прикладного мистецтва. У західному регіоні функціонує Львівська національна академія мистецтв (раніше Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва (1946). У 1994 року заклад був реорганізований у Львівську державну академію мистецтв, а в 2004 р. їй надано статус національної. У структурі академії є факультет дизайну, до складу якого входять:

- кафедра дизайну інтер'єрів (1946);
- кафедра дизайну костюму (з 1959 р. як спеціалізація «модельювання костюму» при кафедрі художнього текстилю);
- кафедра графічного дизайну (від 1994 р. – відділ промислової графіки при кафедрі проектування інтер'єрів, від 1996 р. – окремий підрозділ) [15].

Для ефективності ступеневої освіти мистецьких навчальних закладів 1993 р. створено перший в Україні мистецький навчальний комплекс «коледж – інститут – академія» у складі Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, Львівського коледжу прикладного та ужиткового мистецтва ім. І. Труша, Ужгородського училища прикладного мистецтва ім. А. Ерделі, Косівського училища прикладного мистецтва ім. В. Касіяна, Вишніцького державного училища прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка, Львівського художнього ліцею, Підбузького професійно-технічного училища та Малої академії мистецтв [15].

У результаті співпраці в структурі навчального комплексу Вишніцьке училище 1994 р. перейменовано на Вишніцький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка. З новим статусом навчальний заклад отримав право підготовки фахівців двох ОКР, а саме: «молодший спеціаліст» – за спеціальностями «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» (5.020208) і «Дизайн» (5.020210); «Бакалавр» – за спеціальністю «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» (6.020210) [12].

Ужгородське училище у 1995 р. змінило статус і назву на Ужгородський коледж мистецтв ім. А. Ерделі. Було відкрито відділи

художнього оформлення та живопису, збільшена кількість годин для загальнохудожніх і спеціальних дисциплін. Відділ художнього оформлення 1999 р. отримав сучасну назву – відділ дизайну [12, с. 88].

Косівське училище також зазнало позитивних реформувань. Його матеріально-технічна база та відповідне забезпечення навчального процесу кваліфікованими викладачами дали змогу відкрити у 2000 р. Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва. У 2006 року заклад був реорганізований у Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Тут створено кафедру дизайну (2007), до складу якої увійшли відділи художніх виробів [11].

В. Даниленко наголошував, що саме «у Харкові проросли перші паростки дизайнерської освіти». У процесі формуванні дизайнерської професії в Україні були певні особливості її сприйняття: «Вони визначалися здебільшого тим, що зародки становлення нової професії відчувалися у середовищі всебічно освіченої інженерно-технічної еліти. Найбільше проявлявся дизайнерський дух серед інженерів і конструкторів, які мали художню підготовку. Вони могли у своїй проектній роботі осмислити естетичні проблеми техніки» [9, с. 168].

«Промисловість Харкова, зумовила потреби у спеціалізації митців, які не стільки можуть щось прекрасне відображати, скільки творити прекрасне внаслідок художньо-абстрактного мислення. Тобто митці настільки спроможні вжитися у форми й функції техніки, щоб творити нові, звучні по своїй функціональності, захоплюючі за пластикою й колоритом високоякісні дизайнерські речі», – наголошував український народний художник України Д. Кравич [9, с. 167].

Від початку ХХІ ст. загальновизнаним центром дизайнерської освіти України є Харківська державна академія дизайну та мистецтва (у цьому статусі функціонує від 9 серпня 2001 р.). Завдяки орієнтації на практику дизайну та підготовку фахівців для промисловості, рішенням уряду Харківський державний художній інститут реорганізовано у Харківський художньо-промисловий інститут (1963), де відкрився факультет промислового мистецтва. Тут художня освіта поєднувала традиції школи М. Раєвської-Іванової періоду художньо-промислових пріоритетів і Харківського технологічного інституту, де методика підготовки інженерів передбачала елементи дизайнерської освіти [12; с. 51].

12 жовтня 2016 р. Академія відзначила 95-ти річчя від дня заснування. Нині навчальний заклад здійснює підготовку дизайнерів

за всіма спеціалізаціями дизайну. Структура навчального процесу є цілком типовою для багатьох європейських дизайнерських шкіл [12].

З 90 рр. XX ст. в геоцентричній прогресії створюються кафедри дизайну в інших вищих навчальних закладах країни:

- Інституті регіональної економіки та управління, м. Кропивницький (1994);
- Луцькому державному технічному університеті (1996); Прикарпатському університеті ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (1997);
- Державному університеті «Львівська політехніка» (1998); Державному технічному університеті, м. Севастополь і м. Херсон (1998);
- Таврійському екологічному інституті, м. Сімферополь (1999);
- Миколаївському гуманітарному інституті Українського державного морського технічного університету (1999).

Початок ХХІ ст. відзначився вагомою подією в галузі дизайнерської освіти України. Так, 12-16 березня 2001 р. відбувся Перший всеукраїнський форум «Дизайн-освіта», який став традиційним заходом, що проводиться на базі Харківської державної академії дизайну і мистецтв раз на два роки. Від 2005 р. форум набув міжнародного статусу [12].

В рамках форумів відбуваються огляди-конкурси дипломних і курсових проектів з різних спеціалізацій дизайну. Мета заходу – визначити професійний рівень підготовки фахівців з дизайну у закладах вищої мистецької, технологічної, технічної освіти; ознайомитися зі структурою та об'ємом дипломних проектів, спеціалізаціями навчальних закладів. Від часу першого конкурсу відбулося вісім форумів. На Першому форумі кількість учасників 22 ВНЗ представили 148 студентських дизайн-розробок, на Третньому – 39 ВНЗ (384 дизайн-розробки), на Восьмому – 32 ВНЗ (226 дизайн-розробок). За 15 років до учасників форуму додалося десять ВНЗ, які здійснюють підготовку дизайнерів. Сьогодні їх удвічі більше, але продемонструвати свій рівень на визнаному в Україні огляді наважуються практично ті самі учасники [7].

Важливо розробити теоретичні засади і науковий супровід професійної дизайн-освіти, що нині потужно розвивається із історично віддаленої художньо-промислової. Проводячи аналіз сучасних систем професійної підготовки в розвинених країнах світу, визнаємо функціонування п'яти основних підходів, а саме:

- поєднання загальної освіти та професійної підготовки на заключній стадії середньої освіти з тривалістю навчання 2-4 роки з правом продовження навчання у вищих навчальних закладах чи працевлаштуванням відповідно до фахового сертифікату (Швеція та інші країни Скандинавії);
- створення мережі спеціалізованих закладів професійно-технічної освіти за програмами, які здебільшого складаються з двох частин загальноосвітньої та фахової.

Навчання в аудиторіях і лабораторіях цих закладів доповнюється виробничою практикою за профілем підготовки. Право на продовження освіти отримує більшість випускників, залежно від успіхів у навчанні і змісту отриманих дипломів чи сертифікатів (більшість країн Європейського Союзу, Центральної Європи, СНД). Поширене комбіноване («дуальне») навчання, яке відбувається одночасно на робочому місці та в спеціалізованому закладі освіти із підписанням індивідуального контракту між учнем і керівником того підприємства, на якому проходить виробнича підготовка.

Можливості подальшого навчання випускників цієї моделі професійної освіти залежать, насамперед, від змісту програм навчання і досягнутих успіхів (Німеччина, Австрія, частина Швейцарії). Виробниче учнівство не потребує створення спеціалізованих закладів професійно-технічної освіти. Учень є працівником фірми чи підприємства і складання випускних екзаменів дає право на фаховий сертифікат і виключає можливість безпроблемного вступу у вищу школу (Японія). Практикується надання дуже різноманітної за місцем навчання і тривалістю програм професійної підготовки особам, які можуть розглядатися як безробітні.

У межах подібного підходу професійно-технічна освіта стає засобом боротьби з безробіттям і соціального захисту частини населення, що спричинює фінансування з позаосвітніх джерел – фондів боротьби з безробіттям, соціальної підтримки осіб з низьким рівнем освіти (Великобританія).

Позитивним прикладом результативної роботи такого типу закладу може слугувати дитячий університет при Технічному університеті м. Ліберець (Чеська Республіка) [3]. Такий університет як проект був започаткований у Технічному університеті м. Ліберець в 2009 році при фінансовій підтримці Європейського Союзу. За цей час проект став настільки популярним в Ліберецькому краї, що через п'ять років після завершення фінансування з європейських фондів

Таблиця 1.

Детермінанти формування стандартів професійно-технічної освіти в ЄС (модифікація джерела [10])

Детермінанта	Сутність
1. Необхідність збільшення придатності до працевлаштування молодих людей, яким потрібно отримати кваліфікації, актуальні для даного ринку праці.	Для підвищення можливостей працевлаштування та забезпечення відповідності навчання вимогам ринку праці, сфера праці і сфера освіти повинні тісно співпрацювати. Саме кваліфікаційні стандарти є тим інструментом, який дозволяє полегшити взаємодію між цими двома сферами, оскільки стандарти містять інформацію про компетенції, що їх отримала та продемонструвала особа, і водночас повідомляють про вимоги й очікування на ринку праці. Процес розробки стандартів, методи та інформація, які використовуються під час цього процесу, також допомагають узгодити навчання з потребами ринку праці.
2. Прозорість і порівняльність кваліфікацій для мобільності працівників і студентів у межах ЄС.	Ініціативи зі створення Європейської рамки кваліфікацій (EQF) та впровадження Європейської системи кредитів для професійної освіти і навчання (ECVET) посилаються на спільну «мову» формулювання стандартів – мову компетенцій і навчальних результатів. З огляду на неймовірну розмаїтість освітніх систем у Європі, важко порівнювати стандарти на основі «вхідних даних» (тривалість навчання, навчальні плани, характеристики навчання тощо). Натомість навчальні результати можна порівняти з дескрипторами національних кваліфікаційних рамок і EQF, що допомагає краще зрозуміти кваліфікації та сприяє їхньому визнанню за кордоном.
3. Навчання впродовж життя	Навчання впродовж життя є істотним елементом Лісабонської стратегії. Для визнання неформальної та інформальної освіти як важливого інструмента стратегії, вимагається формулювати стандарти як навчальні результати – це дозволяє забезпечити відкритість до різних форм навчання. Зрештою, усі ці питання пов'язані з модуляризацією кваліфікацій. Організація навчальних результатів у набори модулів, кожен з яких можна проходити окремо, індивідуалізує навчання та робить його менш залежним від навчального закладу. Це, у свою чергу, сприяє міжнародній мобільності та допомагає поєднувати різні форми навчання залежно від особистого вибору.

регіональною владою було прийнято рішення щодо продовження фінансування дитячого університету на базі Технічного університета м. Ліберець за кошти місцевого бюджету.

Основними елементами комплексної системи профорієнтаційної діяльності, що здійснюють інформування, консультування, роз'яснення та інші види робіт, виступають заклади освіти, державні органи виконавчої влади, неурядові організації, підприємства, організації та фізичні особи, які зацікавлені в даній сфері. В той же час встановлено, що в останні роки активними учасниками продуктивної профорієнтаційної роботи є університети, зокрема вищі технічні школи. Суть їх діяльності в даному напрямку полягає в організації, навчально-методичному та матеріально-технічному забезпеченні функціонування так званих дитячих університетів, зорієнтованих на популяризацію вищої освіти та інженерних спеціальностей зокрема [3].

Структурування одного з навчальних курсів, а саме «Технології текстильних матеріалів», наведено в таблиці 2.

Завершується навчання в даному закладі захистом наукових проектів перед компетентною комісією, сформованою з кращих науковців Технічного університету м. Ліберець, а також церемонією офіційного вручення дипломів, що проходить за зразком вручення дипломів бакалаврів та магістрів. Слід зазначити, що протягом усього періоду роботи дитячого університету при Технічному університеті м. Ліберець дипломи отримали близько трьох тисяч юних студентів, більшість яких продовжили навчання у вищих школах [3].

Отже, дуальна модель вищої професійної освіти поєднує в собі класичну вищу освіту з професійною освітою або з практичною професійною діяльністю на підприємстві. Іншими словами, дуальне навчання відбувається на формальному (університетському) та неформальному (на робочому місці) рівнях. На неформальному рівні залучаються мережі і взаємодія з людьми як всередині так і за межами організації для отримання нових знань. Навчання вимагає як особистої рефлексії щодо результату, так і діалогу й зворотного зв'язку від інших, у тому числі колег і керівників. Зазвичай у дуальних моделях вищої професійної освіти беруть участь різні категорії дорослих студентів: 1) студенти денної форми навчання, які мають призначення на роботу, заплановане навчальною програмою; 2) студенти денної форми навчання, які працюють неповний робочий день (за сумісництвом); 3) дорослі, що мають повну зайнятість на

Таблиця 2.**Структура навчального курсу «Технології текстильних матеріалів» [3]**

Технології текстильних матеріалів/ Úpravy textilních materiálů			
Зміст навчального курсу: -ознайомлення з основними технологіями обробки текстильних матеріалів та можливостями механічної і хімічної обробки, -вивчення способів фарбування з використанням натуральних і хімічних барвників; -вивчення різних методів текстильного друку, з новими методами в текстильній промисловості			
Структура зимового семестру навчального курсу		Структура літнього семестру навчального курсу	
Назва змістової теми	Кількість годин	Назва змістової теми	Кількість годин
Лабораторне обладнання/ Laboratorní technika	6 годин	Текстильні барвники II/ Textilní barviva II	6 годин
Теорія волокон і тканин/ Teorie vláken a textilií	6 годин	Теорія текстильного друку/ Teorie tisku textilií	6 годин
Текстильні барвники I/ Textilní barviva I	6 годин	Лабораторне фарбування і текстильний друк II/ Laboratorní barvení a tisk textilií II	6 годин
Створення фактури/ Tvorba odstínu	6 годин	Заклучна та спеціальна обробка текстильних матеріалів/ Finální a speciální úpravy textilií	6 годин
Лабораторне фарбування і текстильний друк I/ Laboratorní barvení a tisk textilií I	6 годин	Технічне обслуговування текстильних матеріалів/ Údržba textilií	6 годин

робочому місці, але прагнуть вивчення предметів, пов'язаних з роботою в контексті знань, навичок і цінностей вищого навчального закладу. Спільною рисою цих груп є те, що дорослі виконують роботу, або виконують роль працівника [9].

Дуальні навчальні програми, як правило, мають наступні характеристики: 1. Студент має зобов'язання як робітник, або має договірні відносини з підприємством. Студент узгоджує план навчання з представниками освітньої установи та підприємства. Різні студенти мають особисту траєкторію навчання. 2. Програма навчання відповідає потребам робочого місця і студента, а не заздалегідь складена освітньою установою в рамках дисциплінарного

чи професійного контексту. 3. Відправна точка і освітній рівень програми встановлюється після того, як студент проходить процес визнання наявних компетенцій та ідентифікації навчання, у якому він бажає брати участь, а не на основі існуючої освітньої кваліфікації студента. 4. Навчальні проекти, як правило, проводяться на робочому місці. Вони орієнтовані на проблеми робочого місця і майбутніх потреб студента й підприємства. Частиною загального навчального плану можуть бути модулі інших провайдерів освітніх послуг та навчальних курсів. 5. Освітня установа оцінює результати навчання за договірними програмами відповідно до системи стандартів і рівнів кваліфікації. Така структура є обов'язково транс-дисциплінарною [5].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, у 20-х рр. XX ст. в Україні зароджується мистецька освіта як складова художньо-промислової освіти. Підготовка дипломованих спеціалістів мистецької справи (у сучасному розумінні) розпочалася в Україні, як і за кордоном, після Другої світової війни у Центрально-Східній Європі.

Наприкінці 50-х рр. XX ст. у Львові утворилося локальне культурне середовище, у якому виник перший напрям художньо-промислової освіти. А під впливом ідеологічних концепцій, перебудови суспільного устрою художньо-промислова освіта набуває пріоритету в мистецьких навчальних закладах України. Розглядаючи загальну картину розвитку прикладного мистецтва у країнах Центрально-Східної Європи, можна дійти висновку, що з середини XIX ст. розпочався рух за відродження стилістичної єдності в мистецтві.

Разом з тим, у зв'язку зі суттєвою зміною ролі художника декоративно-прикладного мистецтва у створенні предметного середовища важливої значущості набуває значущості діяльність мистецьких, технічних і технологічних навчальних закладів, програми яких сьогодні розвиваються у професійній дизайн-освіті, зазнаючи кардинальних та революційних змін.

References:

1. Аронов В.Р. Теоретические концепции зарубежного дизайна . - М., 1992.
2. Бойчук Б.В. Народне декоративне мистецтво Покуття XIX - XX століття (Історія. Типологія. Художні особливості): Автореф.дис. ...канд. мистецтвознавства. -Львів, 2000.
3. Бокша Н. І. досвід професійної орієнтації молоді на інженерні спеціальності в країнах ЦСЄ <http://msu.edu.ua/visn1/?p=1875>
4. Системи професійної підготовки в розвинених країнах світу / Т. Б. Гуменюк,

- Н. М. Зубар // Наука і освіта. - 2015. - № 8. - С. 40-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2015_8_10.
5. Дернова М. Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: європейський досвід / М. Г. Дернова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. - 2014. - Вип. 2. - С. 137-145. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19.
6. Ерн О. (Гагенмейстер), Мошак М. Кам'янець-Подільська художньо-промислова школа, її роль у розвитку художньої освіти та культурному житті Поділля у 20-30-х роках ХХ століття // Вісник Харк. держ. академії дизайну і мистецтв. - Харків, 2002. -. №1.
7. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория: [учеб. пособ.] [Текст] / Н. А. Ковешникова. – М.: Омега-Л, 2005. – 224 с.
8. Козубовський Д. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка: історія і сучасність // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць / [ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін.]. – Львів : Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 194-205.
9. Кривач Д. Мистецька освіта в Україні на сучасному етапі // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти : зб. наук. праць / [ред. кол.: І.А. Зязюн (голов.ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, В.Г. Скотний та ін.]. – Львів : Світ, 1999. – Вип. 4. – С. 166-171.
10. Курій Л. О. Розвиток системи професійно-технічної освіти України відповідно до вимог Європейського Союзу / Л. О. Курій // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 4(2). - С. 207-214.
- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_4%282%29__42.
11. Мигаль С.П. Львівська дизайнерська школа: становлення, проблеми, перспективи // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць / [ред. кол.: І.А.Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г.Ничкало, О.П.Рудницька та ін.]. – Львів : Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 387-399.
12. Нікуленко С.І. Становлення вищої мистецької школи в Україні (1917 -1934): Автореф.дис. ...канд. мистецтвознавства. - К., 1997.
13. Сто дизайнеров Запада / Под ред. Кузьмичева Л.А. - М., 1994.
14. Чебикин А. Художня освіта в Україні ХХІ століття (культуротворчий аспект) // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць / [ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін.]. – Львів : Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 39.
15. Шмагало Ростислав Тарасович. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ-середини ХХ століття: структурування, методологія, художні позиції : Львівська національна академія мистецтв. - Л., 2005.

Transliteration of References:

1. Aronov V.R. Teoreticheskie kontseptsii zarubezhnogo dizaina . - M., 1992.
2. Boichuk B.V. Narodne dekorativne mystetstvo Pokuttia XIX - XX stolittia (Istoriia. Typolohiia. Khudozhni osoblyvosti): Avtoref.dys. ...kand. mystetstvoznavstva. -Lviv, 2000.
3. Boksha N. I. Dosvid profesiinoi oriiientatsii molodi na inzhenerni spetsialnosti v krainakh TsSle <http://msu.edu.ua/visn1/?p=1875>
4. Systemy profesiinoi pidhotovky v rozvynenykh krainakh svitu / T. B. Humeniuk, N. M. Zubar // Nauka i osvita. - 2015. - № 8. - S. 40-45. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2015_8_10.
5. Dernova M. H. Dualna model vyshchoi profesiinoi osvity doroslykh: yevropeiskyi dosvid / M. H. Dernova // Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy. - 2014. - Vyp. 2. - S. 137-145. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_2_19.
6. Ern O. (Hahenmeister), Moshak M. Kamianets-Podilska khudozhno-promyslova shkola, yii rol u rozvytku khudozhnoi osvity ta kulturnomu zhytti Podillia u 20-30-kh rokakh XX stolittia // Visnyk Khark. derzh. akademii dyzainu i mystetstv. Kharkiv, 2002. -. №1.
7. Koveshnikova N. A. Dizain: istoriia i teoriia: [ucheb. posob.] [Tekst] / N. A. Koveshnikova. – M.: Omeha-L, 2005. – 224 s.
8. Kozubovskiy D. Vyzhnytskyi koledzh prykladnoho mystetstva im. V.Iu. Shkribliaka: istoriia i suchasnist // Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita : zb. nauk. prats / [red. kol.: I.A. Ziazun (holov. red.), S.O. Cherepanova (uporiad. i vidp. red.), N.H. Nychkalo, O.P. Rudnytska ta in.]. – Lviv : Svit, 2000. – Vyp. 5. – S. 194-205.
9. Krvavych D. Mystetska osvita v Ukraini na suchasnomu etapi // Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti: Filosofiia osvity : zb. nauk. prats / [red. kol.: I.A. Ziazun (holov.red.), S.O. Cherepanova (uporiad. i vidp. red.), N.H. Nychkalo, V.H. Skotnyi ta in.]. – Lviv : Svit, 1999. – Vyp. 4. – S. 166-171.
10. Kurii L. O. Rozvytok systemy profesiino-tekhnichnoi osvity Ukrainy vidpovidno do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu / L. O. Kurii // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky. - 2015. - №4(2) - S. 207-214. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_4%282%29_42
11. Myhal S.P. Lvivska dyzainerska shkola: stanovlennia, problemy, perspektyvy // Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita : zb. nauk. prats / [red. kol.: I.A.Ziazun (holov. red.), S.O. Cherepanova (uporiad. i vidp. red.), N.H.Nychkalo, O.P.Rudnytska ta in.]. – Lviv : Svit, 2000. – Vyp. 5. – S. 399.
12. Nikulenko SI. Stanovlennia vyshchoi mystetskoï shkoly v Ukraini (1917 -1934): Avtoref.dys. ...kand. mystetstvoznavstva. - K., 1997.
13. Sto dizainerov Zapada / Pod red. Kuzmycheva L.A. - M., 1994.
14. Chebykin A. Khudozhnia osvita v Ukraini XXI stolittia (kulturnotvorchy aspekt) // Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti. Khudozhnia osvita : zb.

nauk. prats / [red. kol.: I.A. Ziaziun (holov. red.), S.O. Cherepanova (uporiad. i vidp. red.), N.H. Nychkalo, O.P. Rudnytska ta in.]. – Lviv : Svit, 2000. – Vyp. 5. – S. 30-39.

15. Shmahalo Rostyslav Tarasovych. Mystetska osvita v Ukraini seredyny XIX-seredyny XX stolittia: strukturuvannia, metodolohiia, khudozhni pozytsii : Lvivska natsionalna akademiia mystetstv. - L., 2005.

The Author

Dyachenko Alla,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Department of Industrial Design
and Information Technology,
Kyiv State Academy of Decorative and Applied
Art and Design named after Michael Boychuk,
Kyiv, Ukraine
E-mail: diachenko.alla@ya.ru

Abstracts

DIACZENKO AŁŁA. Cechy rozwoju instytucji edukacji rzemieślniczo-artystycznej w Europie Środkowej i Wschodniej.

Artykuł jest próbą odtworzenia przesłanek historycznych rozwoju instytucji edukacji rzemieślniczo-artystycznej w Ukrainie. Podano uzasadnienie terminu „działalność rzemieślniczo-artystyczna”. Przeprowadzono także analizę powstawania edukacji rzemieślniczo-artystycznej na terenie innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Białoruś, Mołdawia). Przeanalizowano specyfikę rozwoju instytucji edukacji rzemieślniczo-artystycznej krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Przedstawiono ogólny opis wprowadzenia edukacji dualnej i poszczególnych kursów szkoleniowych.

Słowa kluczowe: edukacja rzemieślniczo-artystyczna, tendencje rozwojowe, przemysł artystyczny, placówki edukacyjne, sztuka.

ДЯЧЕНКО АЛЛА. Особливості розвитку закладів художньо-промислової освіти Центрально-Східної Європи.

Стаття є спробою цілісного відтворення історичних передумов розвитку закладів художньо-промислової освіти в Україні. Дається обґрунтування поняття «художньо-промислова діяльність». Також

проведено аналіз становлення художньо-промислової освіти на території інших країн Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Білорусь, Молдова). Проаналізовано особливості розвитку закладів художньо-промислової освіти країн ЦЄ. Наведено загальну характеристику впровадження дуальної освіти та окремих навчальних курсів

Ключові слова: художньо-промислова освіта, тенденції розвитку, художня промисловість, заклади освіти, мистецтво.

ДЯЧЕНКО АЛЛА. Особенности развития учреждений художественно-промышленного образования Центрально-Восточной Европы. Статья является попыткой целостного воспроизведения исторических предпосылок развития учреждений художественно-промышленной образования в Украине. Дается обоснование понятия «художественно-промышленная деятельность». Также проведен анализ становления художественно-промышленной образования на территории других странах Центрально-Восточной Европы (Польша, Чехия, Словакия, Венгрия, Беларусь, Молдова). Проанализированы особенности развития учреждений художественно-промышленной образования стран ЦВЕ. Приведена общая характеристика внедрения дуальной образования и отдельных учебных курсов.

Ключевые слова: художественно-промышленное образование, тенденции развития, художественная промышленность, учебные заведения, искусство.

DYACHENKO ALLA. Features of the development of institutions and industrial education in Central-Eastern Europe. The article is an attempt to integrate the historical background the development of institutions of artistic and industrial education as a scientific category in Ukraine. The justification of the notion of artistic and industrial activity is given. An analysis of the formation of artistic-industrial education in the territory of other countries of Central and Eastern Europe (Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Belarus, Moldova) was also conducted. The peculiarities of the development of institutions of the artistic and industrial education of the countries of the Central and Eastern Europe are analyzed. The general description of the introduction of dual education and separate training courses in the textile direction is given.

Keywords: artistic-industrial education, trends, development, artistic industry, educational institutions, art.